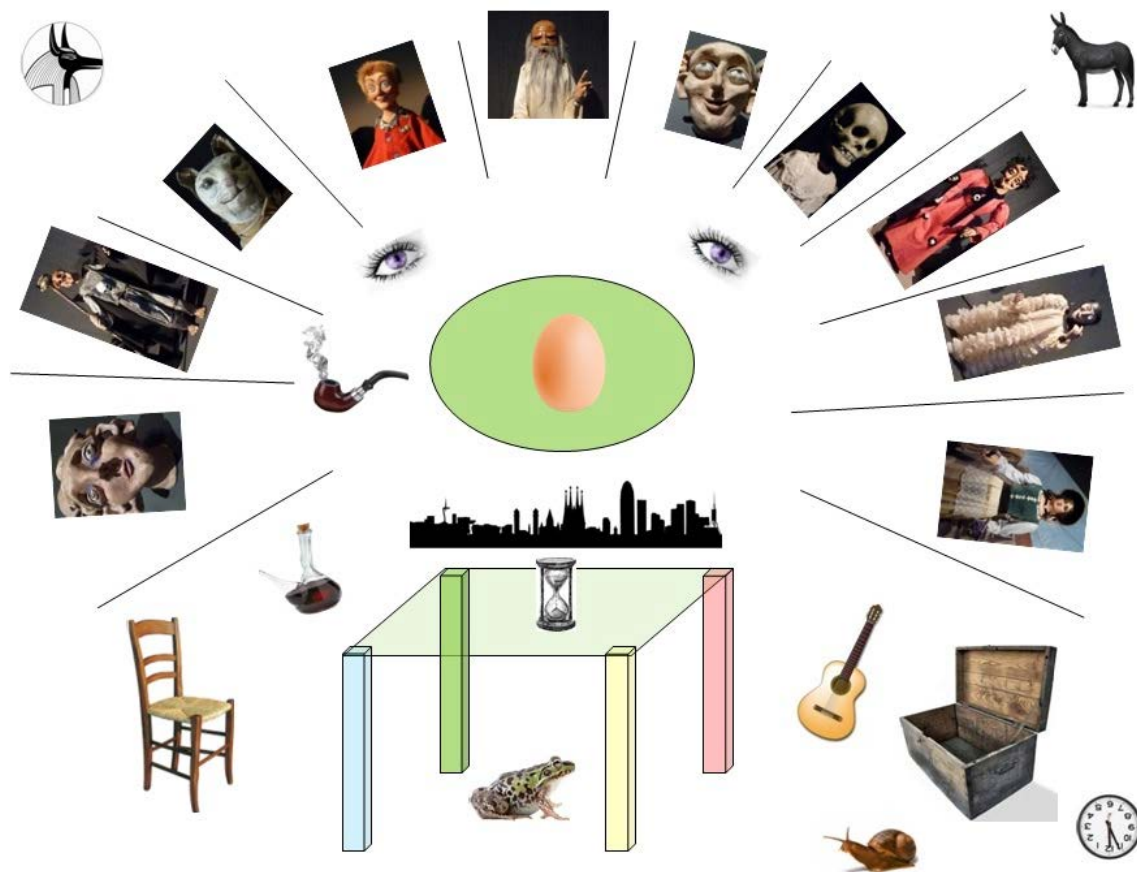

El Titellaire, l'Ou, Barcelona i l'Extravagància

© Toni Rumbau

1era Part: L'Ou.

Índex de capítols

1era part: L'Ou.

- 1- [Manuel](#)
- 2- [El Temps](#)
- 3- [L'ou](#)
- 4- [El forat](#)
- 5- [L'origen dels orígens](#)
- 6- [La Gran Fugida](#)
- 7- [Sam](#)
- 8- [Kalim i Kilam](#)
- 9- [El titellaire a la força](#)
- 10- [La funció de titelles](#)
- 11- [El Cíclop](#)
- 12- [El Secret del Gran Viu](#)
- 13- [La Cambreta](#)

1era part: l'Ou.

1

Manuel

El taller era casa seva, les marionetes la seva família. Es deia Manuel i va ser famós titellaire fins que morí Eva, la seva dona. S'allunyà llavors del món, i inicià la seva carrera d'artista solitari.

Des de llavors, sortiren de les seves mans, any rere any, espectacles refinats i desconcertants. Més que explicar històries, explicaven personatges. I així, a poc a poc, el seu taller es convertí en museu i teatre.

Desconcertà la sèrie dels Pericos, aquest heroi dels putxinel·lis catalans, avui pràcticament desaparegut, que ell havia traslladat a la marioneta de fil. El fascinava que hagués estat una figura desdibuixada per les múltiples cares tallades pels mestres. Admirava aquella llibertat de la tradició catalana, que permetia a cada titellaire inventar els seus propis herois, la majoria amb el nom de Perico, que no sempre eren herois, sinó simples protagonistes de les seves històries¹.

Hi havia el Perico Mel i Pot, el Perico del Nas Vermell, el Perico de la Barbeta de Cabró, el Perico del Mig Vas Buit i el Perico del Mig Vas Ple, el Perico Partit pel Mig, el Perico Somiatruites, el Tranquil Perico, que procedia d'una vella nissaga de personatges que portaven el nom de Tranquil, o el Perico del Coet al Cul, clàssic personatge del tipus Cul d'en Jaumet, el Perico Perico, redundància que infonia un fort caràcter al personatge, el Perico Tarzán, que vivia a la selva amb la mona Xita, el Perico de Can Raspall, un mas de les muntanyes del Montseny de reconeguda antiguitat, o el Perico del Pati de l'Hospital, metge destraler i enterramorts².

¹ En la tradició catalana dels titelles populars, l'heroi protagonista no era el Don Cristóbal Polichinela com a la resta d'Espanya, sinó que tingué noms diversos segons decidia cada mestre titellaire. Es coneixen els noms de Titella (emprat com denominació genèrica del teatre de titelles), Perico, Tranquil, Tit, sent el més usat i el que ens ha arribat viu fins avui, Perico. Don Cristóbal va derivar en el personatge secundari de Tòfol, ric i ruc, rival en amors d'en Perico.

² Aquesta multiplicació de Pericos creats per en Manuel s'allunya completament de la tradició, una particularitat titellaire del nostre personatge, fruit d'una pulsio inexplicable que tanmateix ha resultat ser determinant en el desenvolupament posterior d'aquesta historia. Potser s'expliqui pel trasllat del personatge de Perico, sempre tractat com titella de guant, al món de la marioneta de fil, més inclinat al desdoblament.

Altres personatges eren en Perot Delcamp i en Gat i Llepa, bandolers del Garraf on exercien arrelats al terreny, el Capità Caçalla, un pirata de la Illa de les Tortugues, la Celestina de l'Empordà i en Deunosajut, dos personatges de Palafrugell. Tenia una especial debilitat per la Bruixa de la Font de l'Eterna Joventut, de cara goyesca i dos forats als ulls, o per en Roc i Guinardó, un fantasma de Barcelona que habitava al barri que porta el seu nom.

Naixien sense història, ja que cadascú la portava a la seva cara i al seu nom, segons deia. I hauríem d'afegir els seus vestits, per la cura que hi posava. A mesura que naixien, penjava les marionetes als cargols, cordes i politges de la Cambreta, el sancta sanctòrum del titellaire, allà on Manuel amagava els seus tresors. No tothom hi podia entrar. Només els amics i deixebles més íntims. Malgrat els intents d'alguns museus de la ciutat, que li demanaven peces per a les seves col·leccions, les marionetes mai sortien de la Cambreta.

Dels personatges de la tradició, mantenia a ratlla a la Mort, no perquè l'espantés, sinó perquè la coneixia massa, deia ell, i per això marcava distàncies amb la Pàl·lida Senyora, a diferència de la majoria dels titellaires, que la usen com a Dama d'exhibició. Això no volia dir que no en tingués cap, ja que és pràcticament impossible que un titellaire, especialment a Barcelona, no tingués a la seva companyia la figura de l'Esquelet. La seva Senyora anava molt ben vestida i era com déu mana, inquietant i terrorífica. Semblava que la verdadera hagués posat davant seu per a ser copiada. Penjava en un racó de la Cambreta, vestida amb elegants velluts negres i daurats. La tractava amb el respecte que mereixia, com una vella amiga a la que se li posa pis i se li paga una pensió, amb l'esperança de que no t'empipi i et deixi en pau.

Hi havia un lloc especial a la Cambreta on habitaven dos titelles de guant que havia comprat als Encants de la ciutat. Residien en una urna de vidre, de les que utilitzen els capellans per a guardar imatges i relíquies. Els havia posat per nom Kalim i Kilam, convençut que eren els seus noms reals. Però la veritat és que no sabia res d'ells, ni a qui havien pertangut. Cridaven l'atenció els ulls, de mirada viva i inquietant. Entenia que un d'ells era del sexe masculí i l'altre del femení, però tant ho podia ser l'un com l'altre.

Kalim i Kilam, Kilam i Kalim... Els seus vestits eren vells i gastats, amb intrigants taques a les seves ànimes, potser de suor o de sang, pensava, com si les haguessin cosit als braços del manipulador.

El Temps.

Els anys passaren i en Manuel es trobà instal·lat a la seixantena. L'estranyava la lentitud del temps, que passava en comptagotes, com si el taller fos un espai protegit de les presses. Quan li parlaven sobre com passen de ràpid els dies, contestava que a ell, el temps, li passava a poc a poc. Potser perquè construir una marioneta costava una eternitat, curta pel món de fora però llarga per a ell, en veure's obligat a estirar els minuts i les hores per a cada titella.

Aquesta sensació del temps que passava a poc a poc es va fer tan intensa, que va decidir esbrinar la veritat. Realment era així? Feia ell trampa al temps o era el temps qui li feia trampa?

Decidit a aclarir el misteri, es tancà a la Cambreta una setmana sencera, amb un règim de pa i aigua. S'obligà a tenir consciència del pas del temps, cosa que no li era estranya. Se sentia donant voltes sobre si mateix, tancat a la Cambreta i envoltat de totes les criatures que havia creat, com si per percebre el temps ell s'hagués de convertir en temps, rotant de la mateixa manera que ho fan els astres, les partícules i tot allò que gaudeix de temps propi.

Una setmana que s'acabà. Quan obrí els ulls, després de romandre els últims dies en un estat mig de somni despert i de sopor, se'ls va haver de fregar un parell de vegades abans de percebre d'allò que tenia al davant.

Un ou.

L'ou.

Un ou! Què feia allà al terra de la cambreta? Qui l'havia posat? I no era un ou de gallina, d'ànec o de cocodril, no, era un ou amb una llargada d'uns cinc o sis pams!

"Jo no m'he mogut d'aquí, porto al meu taller tancat una colla de dies, en companyia únicament dels meus titelles i de la pipa, donant voltes i veient com el temps passa. Ningú ha entrat a la cambreta, ni jo he sortit d'aquí, però algú ha posat un ou".

Va pensar que tants dies sense menjar, fumant de tant en tant i només amb el càntir d'aigua i un tros de pa, li havien jugat una mala passada.

De sobte l'assaltà una gana enorme, una gana com feia temps que no tenia. A l'acte es posà l'americana, s'armà d'un paquet de tabac i sortí volant del taller. Feia un dia preciós i l'eufòria que li havia donat la gana el precipità al petit restaurant de la cantonada.

Va demanar tres plats, s'acompanyà de tres gots de vi, despatxà una ració generosa d'entrecot amb patates fregides, i ho rematà tot amb un parell de copetes d'aiguarent. En acabar, encengué la pipa i es relaxà.

Bé, segur que ho he somiat.

Donà una volta per la platja. Quan no veia les coses clares, ho resolía amb la Joaquina, la seva pipa predilecta, o passejava per la platja. O les dues coses juntes.

Al cap de dues hores tornava a ser davant la porta del taller. Entrà, travessà la sala gran on un bosc de marionetes penjava amb les seves fundes, i s'aturà davant la Cambreta. Respirà fons, obrí i entrà. L'ou seguia allí.

Aquest carall d'ou, d'on ha sortit? Algú el deu haver posat. Però jo no he sigut, això és segur.

Les marionetes el miraven de reüll, com sempre feien, per altra part, a mercè de l'atzar de com penjaven del sostre.

L'ou... S'hi acostà. No era un ou qualsevol. Media ben bé un metre de llarg i de diàmetre tenia també la seva alçada. Posà l'orella i sentí una mena de mormoleig a l'interior. Absurd! S'apartà i se'l mirà amb distància. Era blanc però amb una certa pigmentació terrosa.

Apropà la mà i el tocà. Va passar-hi els dits i notà la seva textura llisa d'una rugositat mil·limètrica.

S'assegué de nou i encengué la pipa.

"Aquest ou l'ha posat algú".

Va mirar de reüll els seus Pericos. Aquests personatges, malgrat els fils que els havia posat, eren els que més s'acostaven al Putxinel·li napolità, que neix d'un ou posat per ell mateix, segons diu la tradició. De jove havia representat infinitat de vegades aquell número clàssic, un dels més divertits dels seus putxinel·lis, però els Pericos no deien res, com és lògic.

Què feia allí aquell ou? Sabia que no hi havia resposta i que no li quedava més remei que aguantar-se i esperar. Si hi havia alguna explicació, acabaria arribant per si mateixa.

Podria romandre tancat al taller tants dies com volgués. Era agost i ningú el vindria a importunar.

Una setmana s'escolà. Res havia canviat, però l'ou havia crescut, al menys ben bé dos pams. S'aixecà trasbalsat, buscà el metre i va mesurar l'ou. Va fer marques al terra per poder-les comparar, no fos que el deliri se l'emportés.

Tornà a sortir, passejà per la platja cada dia durant la setmana següent.

L'ou havia arribat al metre i mig! Pensà que si seguia creixent, no podria treure'l de la Cambreta. Els peus d'algunes marionetes ja el tocaven. La remor que sortia de l'interior també creixia.

"Caram! M'estic tornant boig?"

A les tres setmanes, es decidí. Abans de res, ell era un animal de taller. Va agafar un martell i una escarpa. S'acostà amb les eines a la mà. Les aixecà i va apuntar al centre per donar-li el cop definitiu.

Aixecà el martell i... no podia. Volia però la mà no l'obeïa. Alguna cosa no rutllava.

No hi havia manera, per molt que ho intentés, no aconseguia alçar el braç i empènyer la mà per donar el fatídic cop de martell.

Encengué la pipa. Potser la Joaquina li explicaria la raó d'aquell embús de la seva voluntat. No li respongué res, però li donà la distància que buscava.

Allí estava, enmig de la Cambreta envoltat de totes aquelles personetes que l'estaven mirant. De sobte, es va veure des de fora, com si s'hagués posat als ulls de vidre de l'Aede, una de les seves marionetes més velles, un personatge que representava a un poeta ancià amb el que solia dialogar en silenci. Havia participat en molts dels seus espectacles, amb una funció de narrador èpic i distant. Des dels ulls de la marioneta, es

contemplà amb la pipa als llavis, paralitzat per alguna estranya raó, i el fet de veure's a si mateix davant d'un ou aparegut del no-res des de la mirada irònica de l'Aede, li va semblar tan absurd i còmic alhora, que esclatà a riure. Una riallera folla el va posseir com un atac d'aquests histèrics que a vegades afecten a les persones, que es posen a riure sense to ni so i sense saber perquè, i aixecant el braç amb tota la força, estavellà el martell contra l'ou, que s'esberlà en mil trossets amb un soroll endimoniat.

El forat.

Ho havia fet, havia trencat l'ou, però els seus ulls no veien res. Amb el cop, havia trencat la puresa rodona d'aquell artefacte caigut de qui sap on o posat per qui sap qui, i en el seu lloc va veure una mena de boira que emergia del buit, del forat a l'aire que havia deixat l'ou en trencar-se, uns vapors de color indefinit, entre el blau fosc, el negre i el vermell, que anava omplint l'espai de la Cambreta. Era una boira de pigments iridiscent que sortia d'aquell forat invisible i que picava els ulls, les orelles i la pell, que semblava fet d'una textura de llum difosa, de les que sabem que no venen de cap bombeta ni del sol ni de la lluna, ni tampoc d'una composició química determinada, sinó que ens l'imaginem com un resplendor quasi bé corpori que procedeix d'un foc llunyà, potser de les estrelles, que és com solem qualificar la llum quan no sabem de quin lloc ve.

Llavors el va veure. L'Aede, des dels ulls del qual s'havia contemplat feia una estona, s'enfilava pels seus propis fils i arribava al control que penjava del sostre.

Desenganxava els fils de la fusta on estaven lligats, desfent els nusos un a un. Amb l'ajuda de les altres marionetes, va anar baixant fins saltar a terra. Es plantà davant d'en Manuel, aixecà una mà i digué:

- Hola.

Va romandre en Manuel assegut a la seva cadira amb la Joaquina als llavis, apagada després d'haver-la apurat fins a les últimes pipades. Atònit i callat com una tomba, contemplà com totes les marionetes de la Cambreta es posaven en moviment, amb una lentitud exasperant al principi, després amb més brio, com si s'anessin carregant d'una energia que ell només podia associar a la llum fosca que havia sortit del forat de l'ou i que omplia l'aire de l'habitació.

També ell se sentia en un món estrany, com si aquell vapor l'hagués emmetzinat fins al moll de l'os, carregant-lo d'una energia desconeguda, que va tenir la virtut de fer suportable el pànic, això sí, com si ell fos una marioneta més posseïda per aquella curiosa vitalitat que animava els cossos inerts de fusta, els quals, en principi i per regla general, de vida no en tenen cap.

Passada una estona s'adonà que a la Cambreta regnava un xivarri insòlit, ja que totes les marionetes parlaven a la vegada amb les seves veus característiques, que no eren altres que les que ell els hi havia donat al llarg de tota la seva vida! Xivarri i agitació de tots aquells personatges que havien sortit de la seva imaginació i que ara es movien i xerraven com cotorres al seu voltant.

Només el Vell va romandre quiet i tranquil. S'havia acostat a Manuel i recolzava un colze al seu genoll, mentre el contemplava des de la mirada distant i profunda dels ulls de vidre.

Les figuretes dels titelles, ja deslliurades de fils i controls, havien obert la porta i s'escampaven per la resta del taller. La boira de colors difosos anà omplint l'interior de la gran sala del taller on penjaven les marionetes enfundades com pernils. I de seguida, mirant de reüll a través de la porta, va veure com algunes d'aquestes començaven a bellugar-se i a baixar del sostre, ajudades per les que s'havien escapat de la Cambreta.

Els dos titelles comprats als Encants, en Kalim i Kilam, eren els més animats de tots, saltaven d'un lloc a l'altre agafant-se amb les mans per les cordes i pels enginys que penjaven del sostre, com si fossin micos en una selva.

Carregà llavors la pipa, li donà foc amb el seu encenedor de benzina, i va fer una profunda pipada. Fità el vell, que romania sempre al seu costat i finalment exclamà:

- Aede! Em pots explicar què redimonis està passant aquí?

L'origen dels orígens.

- Tu has posat l'ou, Manuel, amb la nostra ajuda.

Així començà a parlar l'Aede, també anomenat el Vell o el Poeta, amb la veu greu que sempre li havia posat quan necessitava les seves intervencions. Una veu que sortia com encaixonada d'aquella gola de fusta, d'una boca que s'obria i es tancava d'una manera mecànica, a través de les articulacions que el seu constructor li havia posat.

- Tot això ve de molt lluny, de quan les coses no eren com avui són, i de quan els móns que coneixem encara estaven tots per fer. Escolta, Manuel, escolta el relat dels orígens i de com hem arribat fins aquí.

Fa molts i molts anys, tants que mesurar-ho amb anys seria com voler comptar les gotes del mar, al món no hi havia res, llevat del desordre originari on els déus, ximpls però poderosos, creaven estrelles, móns i constel·lacions.

Els primers móns foren freds i inhòspits, fruit de les ments primitives d'aquells déus primordials avorrits i i previsibles, en els que la vida era molt difícil que nasqués.

Aviat va aparèixer una segona generació de déus juganers i fantasiosos, els quals crearen móns bonics i plens de comoditats, ja que es posaven al lloc de les criatures que havien creat, amb ànims de gaudir dels seus invents i meravelles.

Un tercer grup de déus, que compartien alhora les característiques aberrants dels primers i les juganeres dels segons, van crear móns contradictoris i complicats, els quals es dividien sempre en dos, separant la nit del dia, el negre del blanc, el fred de la calor, la llum de la foscor...

Aquests déus van envoltar les criatures creades de tota mena d'éssers, alguns amables i uns altres perillosos i antipàtics. Un d'aquests éssers era la Mort, que es presentava irremeiablement a les criatures vives per emportar-se-les i deixar-les sense vida, tirant-les com qui diu a les escombraries.

Era impossible escapar de la Mort, així ho havien decidit aquells déus cruels que ho feien tot contradictori i partit pel mig. I així com la pàl·lida lluna succeeix a la brillantor del Sol, la foscor de la Mort succeïa a la brillantor de la vida.

Les coses, però, no sempre surten com un ho desitja, i els mateixos déus tenen sorpreses i contratemps. Un dia, en els mateixos inicis de la creació, uns déus més juganers del compte, van posar un ou. Era una aposta arriscada, ja que quan es posa

un ou, mai se sap què en sortirà. I és així com d'aquell ou primigeni va aparèixer una raça especial de criatures, cridanera com poques, que es diferenciava de les fins llavors existents per l'extraordinari ús que feien de la ment.

Les formes d'aquells éssers les modelava la seva imaginació, de manera que cadascuna tenia una cara diferent, ja que mai s'estaven quietes i els agradava canviar de gustos i d'aspecte. Aquestes criatures érem nosaltres, Manuel, els nostres avantpassats, els titelles. Gràcies a la nostra imaginació vam crear els paisatges que ens eren més gustosos, amb profusió d'altres éssers de companyia. I, per arrodonir-ho, vam inventar la manera de vèncer la mort, desafiant d'aquesta manera als creadors, que es van veure amb un pam de nas davant la gosadia d'aquests rebels sortits de l'ou, i que gosaren ser lliures i proclamar-ho, rient-se dels mateixos déus, atrapats com estaven a les seves forces imponents.

I és així com els déus, enfadats com mai se'ls havia vist, van castigar a aquella raça d'éssers lliures i desobedients.

Aferrant-nos amb les seves mans poderoses, ens posaren guants, tiges i fils, de manera que a partir d'aquell moment, només ens podríem bellugar manipulats per altres.

Però els déus són massa mandrosos per entretenir-se a bellugar criatures amb fils. Es van inventar per això una raça d'esclaus que van anomenar titellaires, encarregats de moure els antics rebels amb els seus guants, tiges i fils.

És així com els titelles vam ser condemnats a viure tancats en unes caixes quadrades que es digueren castellets, a mercè del caprici i la voluntat dels seus manipuladors, que eren els membres d'aquella raça d'esclaus anomenats titellaires encarregats de moure els nostres guants, tiges i fils.

De seguida, però, es va veure que aquella raça d'esclaus, com la dels ratolins, era insaciable i es reproduïa amb molta ànsia. Tant i tant es van multiplicar que al cap de poc temps es van oblidar de nosaltres, els titelles pels quals havien estat creats. Van agafar el nom d'humans i el seu conjunt constituí la Humanitat, la qual poblà els móns omplint-los de ciutats que eren els formiguers on vivien. I robant-nos els móns de fantasia que havíem inventat amb la nostra imaginació, van crear les cultures i les civilitzacions, esquemàtiques i simplificades, així com veritats úniques, de manera que sempre estaven en guerra, ja que tots tenien la raó i la defensaven fins la mort.

S'oblidaren així de nosaltres, els titelles, convençuts que eren lliures i que podien ser com els déus. Però no aconseguiren vèncer la Mort, motiu pel qual morien com mosques, ja que tots els qui neixen, per nassos, tard o d'hora han de morir. Però en el seu deliri de grandesa, se n'obliden i no hi pensen, convençuts que la vida mai s'acaba.

Els titelles, en un començament, vam intentar explicar els nostres trucs i secrets, però no ens van fer cap cas. Ens tancaren ben tancats als seus castellets i ens feien repetir sempre les mateixes funcions, idèntiques i avorrides. Ni els mateixos titelles es recordaven de les velles històries, de quan érem lliures i gaudíem del poder de la imaginació.

La Gran Fugida.

Escoltava estupefacte Manuel les paraules de l'Aede. Però què s'empatollava aquell tros de fusta, que parlava amb la seva pròpia veu a través de la boca articulada, mentre el mirava fixament amb els seus ulls de vidre?

Utilitzava la veu que ell li havia donat, profunda i distant, i tenia la sensació d'estar escoltant-se a sí mateix. S'ho estaria inventant tot ell solet fent parlar a la marioneta? Però la veritat és que era el titella el que parlava, amb una veu que tot i sent la seva, semblava procedir de molt lluny, d'unes profunditats abismals que anaven més enllà de la fusta i de la Cambreta.

La raó li deia que el millor era arrencar a córrer abans de ser cruspit per aquella lògica que deia que els titelles parlen, salten i es mouen com micos. Però va restar a la cambreta clavat a la cadira. Perquè fugir? Aquell era el seu món, i els titelles les seves criatures. Què havia de témer? Tornar-se boig? Feia temps que sospitava que una mica tocat del bolet ja ho estava. Per altra part, quin sentit tenia negar la realitat? No estava somiant i l'Aede seguia davant seu, esperant que el convidés a parlar, després d'haver callat en veure la cara d'en Manuel.

- I què va passar després?

No podia somriure la marioneta perquè l'articulació de la boca no ho permetia, però li va semblar que sí que ho feia en oir la seva pregunta.

- La situació es tornà tan insofrible, que aquells titelles atrapats als vils castelletes dels humans van decidir escapar. Fugiren a les estrelles de les que havíem vingut, i encara més lluny, instal·lant-nos d'amagat en planetes d'altres galàxies, on ni els déus ni els humans podrien restringir la nostra llibertat. Va ser la Gran Fugida, quan vam abandonar els móns creats pels déus contradictoris i pels humans que es creien més savis que els mateixos déus. A l'altra banda de l'Univers, lliures dels nostres cossos de fusta, vam aconseguir treure'ns els fils, guants i tiges.

Allà hem viscut durant milions d'anys, feliços, després d'haver oblidat els humans i les tristes històries de les seves guerres fraticides. Però els milions d'anys no han servit per esborrar una veritat incontestable per a nosaltres, saber que la nostra sort està lligada tant als déus que ens havien creat com als humans fets per a servir-nos. La nostra llibertat era un miratge i tard o d'hora hauríem de retornar.

Va ser molt difícil decidir-se, però a la fi s'imposà aquella necessitat profunda. I gràcies als poders de la nostra imaginació, vam instal·lar-nos de nou en aquest sistema solar on regne el Sol que tots coneixem.

Havíem tornat, sí, però no podíem entrar a la Terra. El vell planeta ens tancava les portes. Aquí, els titelles només hi podíem ser si s'acomplien les velles condicions.

És així com alguns dels que havíem tornat després de creuar els espais i les galàxies, vam decidir ficar-nos als cossos d'allò que havia quedat dels antics titelles d'antany: aquests éssers de fusta, roba i cartró amb els que els actuals titellaires feu les vostres funcions. Per molt que ens ofengués, no teníem altre remei. Però teníem un pla...

Sam.

Va fer una pausa el Vell, en veure la cara esbalaïda d'en Manuel, que no s'havia perdut una paraula, absort en aquell relat que li parlava de móns llunyans, secrets i desconeguts.

Encengué la pipa, que s'havia apagat després de fumar la seva cassoleta totes les paraules que havia sentit, ja que per a ell aquell instrument de cremar tabac i fer fum era una mena de segon cervell que consumia tot allò que passava pel seu enteniment. Aquella història sense cap ni peus l'havia agafat pel nas, atrapat per unes significacions que no entenia però que li removien les entranyes més íntimes de la seva persona.

- I l'ou?

Es va fer un silenci.

En aquell moment s'acostaren en Kalim i Kilam, els dos titelles que saltaven com dos micos agafant-se amb les mans. Reien pels descosits, excitats per no se sabia què, i s'acostaren a les mans d'en Manuel, com si volguessin que se'ls posés. El Poeta els feu un gest amb la mà, i els dos petits titelles de rostres torçats s'escaparen pujant per cordes i politges.

- Coneixes aquests dos diables?

- En Kalim i Kilam. És una llarga història la seva. Ells van ser els primers en entrar de nou al planeta. Vols que t'ho expliqui?

No va contestar però sabia en Manuel que es moria de ganes de conèixer la seva història. Sempre l'havien intrigat aquells dos titelles, dels que era impossible endevinar la procedència, fascinat pels seus trets vigorosos que si alguna cosa recordaven eren les poderoses tradicions russes i centreeuropees, de rostres marcats per la folia i la tragèdia. Va carregar la pipa i el Vell començà a parlar.

Hi havia una vegada un humà que es deia Sam. Havia nascut al si d'una família qualsevol i es guanyava la vida com una persona normal. Vivia en una ciutat moderna, com tantes hi ha al món, i les coses semblaven anar molt bé. Treballava en una feina que no li agradava, com tot el món: tenia un cotxe, vivia en un pis i mirava la televisió. Alguna cosa, però, no rutllava. Aquella normalitat el deprimia. Sentia una buidor que cada dia es feia més grossa. Li omplia l'esperit i li treia l'ànsia de viure.

A Sam li va caure un dia el món a sobre. Res l'interessava i la vida havia perdut el seu significat. A poc a poc va deixar d'anar a la feina, començà a beure i s'oblidà d'anar al supermercat. Es passava els dies mirant la televisió i bevent cervesa, fins que li van tallar la llum i el van treure del pis, perquè feia temps que no pagava les factures.

De seguida es va trobar al carrer, sense ganes de viure i sense saber on anar. Es posà a caminar pels carrers de la ciutat i després per les carreteres i pels camps que l'envoltaven. Va entrar per zones abandonades i perilloses, ja que no tenia consciència de res i pensava que morir seria el millor. Exhaust i amb ganes d'acabar d'una vegada, es ficà on segur no en podria sortir: una tomba, el lloc on els humans enterren els seus morts. Pensava que allà la Mort l'hauria de trobar per força. Tot feia creure que tenia raó. Ara bé, no sempre les coses ocorren com un s'espera....

Tirat en aquell cul de tomba com un mort encara viu que aspira a ser-ho, va sentir unes passes que s'acostaven. La por no l'afectava, ara que havia decidit acabar d'una vegada. Ja podia venir la mateixa mort en persona, que ell es quedaria allí esperant-la. Les passes cada vegada eren més a prop i a la fi la va veure. Una figura repulsiva que arrossegava una capa de color de cendra que tapava un esquelet. Era la Mort, clar, que venia a buscar-lo! Sentí que el cridava, Sam, li deia, ha arribat l'hora! Prou que ho sabia ell, que havia arribat l'hora. La teatralitat de la situació el va fer riure, cosa que no agradà gens a la Senyora. Però en comprendre que la cosa anava de debò, va treure les seves últimes forces per dir:

- Estic preparat, au, som-hi!

La Mort se li acostà més. Sentia el seu alè, una fetor de resclosit, procedent de profunditats cavernoses mancades de ventilació, quan de sobte sentí un 'cloc'. Un bastó li havia donat amb tota la seva força a la closca del cap rodó de la Senyora, la qual s'aturà en sec. Un segon cop de bastó l'encertà de ple i quasi li va semblar a Sam sentir un soroll d'esquerda, cosa impensable, ja que de per si la Mort és immortal i deu ser immune als accidents.

I llavors el va veure. Un rostre distorsionat, ridícul i tort, el d'un vell de cara de fusta que tanmateix semblava moure's amb una agilitat espantosa, el qual duia un garrot entre els seus braços amb el que donava estopa a la pobre senyora de la capa cendrosa i el cos d'esquelet.

- Fora, fora d'aquí, vella fastigosa, fuig!

Amb crits esgarrifosos i a cops de bastó, l'aparició va aconseguir que la Mort, bufant com una serp, se n'anés. En Sam es va quedar aterrat. Això ho estic somiant!, es digué. Però el cop que va rebre al cap no va ser cap il·lusió. Aquell espantall l'estava tustant!

Poques forces li quedaven al desnonat humà com per resistir aquell atac. Va perdre el sentit en un instant.

No hi havia temps per perdre. Sabia l'esperpèntica aparició que la Mort no trigaria a tornar, i que aquell humà estava més a l'altre barri que en aquest. Va treure de les seves butxaques dues andròmines, una mena de guants llargs que tenien un cap al seu extrem, i els va col·locar a les mans de Sam. Amb una agulla esgarrafosament grossa i un fil d'aquests de sabater, va cosir els guants a la carn del pobre moribund, el qual no se'n sentia de res, estabornit com estava pel xarop de bastó rebut. Un cop acabada la truculenta operació, va aixecar els guants que els hi havia posat. Dos titelles sangonosos emergien dels extrems dels braços del pobre Sam. L'aparició va emetre un crit que ressonà per la tomba com procedent d'un altre món. I a l'acte, els dos titelles es van despertar. El vell del bastó els va sacsejar encara una estona, i no després de sotmetre'ls a un bany de crits i de renecs horripilants, va desaparèixer cruspit per la foscor de la tomba.

Kalim i Kilam.

- Kalim i Kilam!

Així s'exclamà en Manuel en oir aquella història que l'havia posat la pell de gallina.

- Ho sabies, Manuel, estava segur que ho sabies! Aquests dos titelles que vas comprar als Encants són aquests mateixos que un dia van agafar vida a les mans d'aquell desgraciat mortal.

- I qui era el del garrot?

- Un dels titelles més antics de l'univers. Ell es sacrificà perquè es reiniciés el vell contacte amb els humans. Després d'aquella gesta heroica, va desaparèixer per sempre, convertit en pols d'estrelles, ja que la seva natura màgica no podia resistir més temps a la superfície de la Terra.

- I què va passar amb en Kalim i en Kilam?

Aquests, en sentir el seu nom, es van acostar encuriosits però distants, com si temessin les paraules del Poeta, al qual li tenien atemorit respecte.

- Aquesta és una història que pocs titellaires coneixen i que tanmateix, es troba a l'origen de moltes de les coses que avui passen al món.

Va comprendre en Manuel que el forat nascut de l'ou havia convertit la cambreta en un teatret on hi desfilava la història sencera del món, potser no la dels humans, però sí la dels titelles que en aquell moment saltaven enfollits pel taller, els quals, però, en oir les paraules de l'Aede, s'anaren acostant i callant, com si ells també volguessin assistir a alguna funció que aquells dos titelles de guant, en Kalim i en Kilam, anaven a explicar amb l'ajuda del Poeta.

El titellaire a la força.

Sam seguia estabornit estès dins la tomba, mentre els dos titelles que tenia a les mans començaren a agafar vida. S'ha de dir que tenien un aspecte molt rústic, amb vestits estripats i bruts, i malgrat es notava que l'un era masculí i l'altre femení, en realitat aquests papers eren intercanviables. Es movien a poc a poc, arrapats al cos de Sam, que romania inconscient, mentre ells s'anaven espavilant. Li giren la cara, busquen despertar-lo. I llavors els dos es troben, s'ensumen, es miren, es toquen, i de sobte un comença a parlar.

- Kalim?

- Kilam?

- Kalim?

-

KALIM – On som ?

KILAM – Jo diria que això fa pudor de tomba...

KALIM – Una tomba? Ai, ai, ai... Què vol dir això? Que estem morts?....

KILAM – No siguis ruc, aquí el que sembla més mort que viu és aquest....

KALIM – Està dormint?

KILAM – Està estabornit.

KALIM – Dons si que anem bé !...

KILAM – Sí, i si no ens espavilem, aquest ens enterra vius.... Eh, tu, desperta!...

KALIM – Desperta, desperta....

(però Sam no es desperta)

KILAM – Res a fer. D'on deu haver sortit?

KALIM – Mira que haver de néixer en una tomba !...

KILAM – Pitjor seria si estigués mort!

KALIM – Néixer a les mans d'un mort...! Quin horror, Kilam !

KILAM – Però sembla que encara respira, hem de fer que surti d'aquí. Li bufaré a les orelles!...

(ho fa)

KALIM – Jo li ficaré el dit al nas....

(Sam reacciona lleugerament)

KILAM – No hi ha manera. Obra-li la boca.

KALIM – Sí, li estirem la llengua!

KILAM – Ui, quina bona idea!

KALIM – I si li fem pessigolles?

KILAM – Dubto que serveixi per a res...

(ho proven)

KALIM – Està més mort que viu... Però respira...

KILAM – El que és pitjor, no té ganes de viure.

KALIM – Què podem fer, Kilam?....

KILAM – Si tingués un garrot, li donaria uns quantes garrotades, a veure si reacciona.

KALIM – Sí, sí un garrot, un garrot.... On hi ha un garrot?...

KILAM – No en tenim cap, o sigui que ens haurem d'inventar alguna cosa. Ja ho tinc!

KALIM – Què has pensat?

KILAM – Li direm que és un covard, un ploramiques i un desgraciat. No hi ha res que molesti més als nostres servidors que dir-los la veritat. Ja veuràs com reacciona...

KALIM – I com ho saps tu això?

KILAM – Kalim, a vegades sembles tonto. Hi ha coses que se saben de memòria, perquè sí, au, fes-me cas.... Covard!

KALIM – Gallina!

KILAM – Ploramiques....

(l'increpen a l'orella, i Sam respon a poc a poc, obre els ulls i es comença a bellugar)

KILAM – No et fa vergonya quedar-te aquí, sense forces, és que t’has rendit?

KALIM – Covard, gallina, capità de la sardina!

KILAM – Aixeca’t i treu-nos d’aquesta foscor! Pocavergonya!

KALIM – Imbècil, ruc, caganer, pocacosa, capsigrany, estaquirot,

(Sam s'enfada, intenta pegar als titelles, però no pot, ja que aquests s'han apropiat de les seves mans....)

KILAM - Ha ha, ha,... ens vol pegar!.... Ha, ha, ha... Gallina, sortim a fora i veuràs el que és bò...

(Sam surt de la tomba)

SAM – Voleu callar d’una vegada?

KALIM – Ha, ha, ha... Està boig, ens dóna ordres....

KILAM – No sap el que es pesca....

SAM – Però qui sou vosaltres? Fora d’aquí, fora de les meves mans....

(intenta treure els titelles en va)

KILAM – Ha, ha, ha,... ens vol fer fora... Com si manés sobre nosaltres !...

KALIM – Ha, ha, ha.... Es un ruc !... Ets un ruc!

KILAM – Nosaltres som els que manem! Té !

(li fum bofetada. Kalim el segueix)

KALIM – Té, i té....

SAM – Però què és això perquè em pegueu ?...

KILAM – Perquè compreguis que ets tu qui ens ha d’obeir. Té i té !

(el peguen, fins que el fan seure a terra.)

KILAM – Ho entens ? Nosaltres som els qui manem ! I ara, apa ! A caminar !.....

SAM – No comprenc res....

KILAM – Què vols comprendre? No tens res a comprendre. Has de fer el que volem.

KALIM - A treballar, gandul!

(sona una música que no se sap d'on ve i els dos titelles es posen a cantar)

CANÇÓ – Som els dos titelles buturuts,
som els reis del tururut,
Kalim i Kilam, els dos nascuts,
a les mans d'un ceballut.

Amunt el nas !,
abaix el peu !,
marquem el pas !,
comes correu !

Venim del nord,
venim del sud,
venim de l'est,
venim de l'oest,
però això no importa res:
nosaltres sempre som
el centre de l'univers !

Amunt el nas !,
abaix el peu !,
marquem el pas !,
comes correu !

És de fusta la nostra carn,
arrel de somni i llibertat,
és de vida la nostra sang,
alè pregon d'un vell passat.

Amunt el nas !,
abaix el peu !,
marquem el pas !,
comes correu !

Som els dos titelles buturuts,
som els reis del tururut,
Kalim i Kilam, els dos nascuts,
a les mans d'un ceballut.

Tururut, tururut,
qui gemega ja ha rebut!

(Sam s'atura, esgotat)

SAM – Prou, prou... no puc més !....

KALIM – Ja estàs cansat ?

SAM – Tinc set i gana... No puc més...

KILAM – Necessita aliment. Li donarem de menjar.

KALIM – Nosaltres ?... Ecs, quin fàstic....

KILAM – Qui sinó ? L'hem de cuidar...

KALIM – Quina desgràcia... convertits en les mainaderes del nostre titellaire...

(li donen de menjar. Després de beure. Cau adormit Sam.)

KALIM – I ara, què fem?

KILAM – Deixa'l dormir. Necessita descansar.

KALIM – M'avorreixo!

KILAM – No trigarem gaire a divertir-nos.

KALIM . Me'n moro de ganes. Quan estarà llest?

KILAM – Amb cinc minuts en tindrà prou. (posen un despertador, que sona de seguida)

KALIM – Ja han passat ! Eh, tu, desperta !....

KILAM – Desperta, i ara, a treballar !.....

(sona una música mentre construeixen el seu espai, el teatret on viuen les seves aventures)

La funció de titelles.

Sabia Manuel que a la Cambreta no hi havia cap tomba ni cap Sam, però sabia també que tota aquella escena havia passat allà davant seu, cosa que explicava l'atenció dels demés titelles, excitats mentre seguien la funció. Aplaudien de tant en tant i no es perdien una paraula, i quan els dos titelles cantaven les seves cançons, els altres picaven de mans i es sumaven a la música com si se la sabessin de memòria. En ser tots de fusta, els aplaudiments i els riures sonaven com una orquestra desafinada de castanyoles.

L'acció s'havia aturat amb els aplaudiments, i una de les marionetes, un Perico d'ulls esbojarrats, va preguntar a l'Aede:

- I què va passar llavors, avi de tots els avis?

Aquest es girà i li respongué:

- Kalim i Kilam, els dos titelles nascuts a les mans de Sam, havien aconseguit reviure al titellaire que els movia, i amb això van decidir construir un món adequat a les seves necessitats.

- Però com ho poden fer amb la poca empenta que té Sam?, li va preguntar en Manuel, ficat de ple en la història.

- Ja he dit abans que els titelles, en el seu estat primigeni, tenen una imaginació extraordinària, que cap altre ésser viu fins ara ha igualat. I la imaginació, quan apareix de veritat, té més força que qualsevol altra cosa en aquest món.

- Però en Kalim i Kilam són molt petits... com poden tenir tanta força...

Així s'expressà una marioneta ballarina que com totes les demés s'havia tret els fils de sobre.

- Nosaltres, les marionetes de fil, sempre hem mirat els nostres companys de guant amb menyspreu, perquè ens pensem que som superiors pel fet que ens movem amb fils, com si així escapéssim a l'acció de la gravetat, però tot i que això és veritat en certa manera, no us podeu imaginar la força i l'energia que tenen aquests titelles, sobretot perquè l'extreuen de l'oculta que amaguen els seus manipuladors, els quals d'aquesta força no en saben ni un borrall. En Kalim i Kilam tenen la suficient per anar tirant, però tard o d'hora hauran de trobar el secret de la seva vitalitat. Aquesta és la seva missió. Si la troben estan salvats. Però si no la troben, tot s'haurà acabat...

- Què vols dir, avi de tots els avis? Que acabaran morint seguint els desitjos d'aquest ganàpia de Sam?...

- Això és, en efecte, el que vull dir.

- I com ho trobaran? Si ni tan sols saben allò que han de buscar....

- Ho saben, nosaltres mateixos els hi ho acabem de dir, no ho veus?...

Miren tots en Kalim i Kilam, que s'han quedat parats escoltant la conversa dels seus espectadors, i en adonar-se que la funció havia de continuar, es van posar de nou en moviment, i en Manuel va tornar a veure el pobre Sam amb els dos titelles cosits als braços.

El Cíclop.

KALIM – Què veus allà davant, Kilam?

KILAM – Una muntanya de formes estranyes, punxegudes i perilloses d'escalar...

KALIM – Les mateixes que jo veig, les quals s'han de creuar per arribar a l'altre punta d'aquestes terres inhòspites...

KILAM – I vèncer els monstres que hi habiten...

KALIM – Pesats com tots els monstres d'aquest món...

(I mentre diuen aquestes paraules, en Manuel i tots els presents veuen com les muntanyes de les que parlen s'aixequen als seus nassos, ben modelades pels dos titelles i el pobre Sam)

KILAM – Aquí hi ha el bosc que uns diuen encantat....

(apareix el bosc, mentre ells hi van posant els arbres)

KALIM – El bosc que amaga tantes històries com arbres té...

KILAM – I aquí és on diuen que viu el gran Drac que se les sap totes?

KALIM – Sens dubte, al qual s'ha de respondre amb les respostes adequades....

(i just en aquell moment, els ataca un drac fastigós dels que treuen foc per la boca. En Sam ha de tancar els ulls davant d'aquella escomesa inesperada, però ja en Kalim i en Kilam s'han armat de dos bastons, i s'inicia una persecució per entre el paisatge dels decorats de les muntanyes, fins que, després de marejar a la fera monstruosa, aconseguixen ficar-li un dels bastons a la boca, moment que aprofiten per estomacar-la i engegar-la als abismes d'on havia sortit.)

(El públic dels titelles i el mateix Manuel aplaudeixen excitats. Llavors, una serpentina que s'havia amagat espantada per les flamarades del Drac, treu el nas i es dirigeix als dos titelles)

SERPENT – Gràcies, amics, com us puc pagar el favor que m'heu fet de salvar-me d'aquesta andròmina?

KALIM – Busquem al gran Drac savi que sap on s'amaga el Cíclop d'un sol ull....

SERPENT – El pare d'aquesta quimera? Esteu bojos? Correu un perill immens! Si no contesteu les seves preguntes com ell vol que les contesteu, us menjarà com si fóssiu dos bombons!

KILAM – Ho sabem i ens en fumem!

SERPENT – Veig que sou valents, però si voleu trobar el drac, heu de conèixer la paraula màgica.

KALIM – Una paraula màgica? ... Ah, això m'agrada i m'excita encara més, quina és...?

KILAM – Sí, sí, quina és, quina és? (pregunten els dos excitats)

SERPENT – Samfaina! Aquí el trobareu, però aneu en compte, ja que si us equivoqueu en les respostes, us crupirà pels postres!....

(se'n va corrents. Es queden davant d'una gran cova)

KALIM – Oh, és aquí on vius, gran Drac de la raça dels bons?

(no se sent res)

KILAM – Hem de dir la paraula màgica: Samfaina!!

(se sent una gran tremolor, i surt un gran Drac negre que treu foc i fums pel nas i per les orelles)

DRAC – Qui ve a interrompre la pau del gran dragó?

KALIM – Som nosaltres, oh gran Drac, volem saber on es troba el Cíclop d'un sol ull.

DRAC – I perquè voleu veure el Cíclop ?...

KILAM – Ell sap on trobar el Secret del Gran Viu.

DRAC – El Gran Viu? I perquè voleu vosaltres aquest secret, enterrat des de fa segles a les més pregones profunditats d'aquest món ?

KALIM – Som Titelles, no ho veus?, i si volem viure, hem de ressuscitar a aquest desgraciat (indicant el manipulador) que camina sobre dues potes i que la mort empaita!

DRAC – Res deté la mort, i menys encara dos titelles petits i ridículs com vosaltres. Però si voleu saber alguna cosa, haureu de contestar les meves preguntes!

KILAM – Pregunta, pregunta, que et respondrem com ens doni la gana!

DRAC – Heu fet mal alguna vegada ?

KALIM I KILAM (junts, alternant les paraules) – I tant! Cada dia! A tot *quisqui* fem ballar com a una baldufa i amb el garrot estomaquem tot allò que es belluga!

DRAC – Sou bons i feu obres pies?

KALIM I KILAM – No, no som gens bons, som dolents i depravats, aixafem rates i formigues, som amics de la guillotina, i no parem de dir mentides.

DRAC – Heu matat alguna vegada?

KILAM I KALIM – I tant, no sols a gossos, gats, toros i sardines, sinó a pares, mares i a la nostra tia!

DRAC – Prou, prou, veig que coneixeu la llei del Gran Drac! No tinc més remei que dir-vos el secret anhelat! Però aneu en compte, ja que els perills que heu passat no són res comparats amb els que us esperen!

KILAM I KALIM – Diga'ns, vell drac, el secret del Cíclop!

DRAC – És fàcil trobar el Cíclop, però per fer-lo parlar, l'ull de la còrnia li heu de robar. El trobareu dalt d'aquell volcà, ja que és molt fredoluc i necessita llocs amb estufa.

(El Drac se'n va)

KALIM- De quin volcà parla?

KILAM – Aquell que hi ha allà dalt, no el veus?

KALIM – És cert, com no l'havia vista abans....

(i com per encant, fan aparèixer el decorat d'un volcà al teatret dels titelles)

En Tranquil Perico, que s'ho mirava tot amb els ulls oberts com dues taronges, va exclamar:

- Són molt valents, avi! Però com se'n sortiran?

- No ho sé, però ho han d'intentar. El pitjor, és que es trobin la Mort i no sàpiguen com esquivar-la...

I just en aquell moment, apareix la Mort darrera dels dos titelles.

- Ho veus ? Estava segur que vindria. Ei, vigileu!

(així s'exclamà l'Aede en veure a la Pàl·lida escometre als dos titelles. Tot el públic de titelles es suma als crits de la marioneta)

- Ei, ei, vigileu!...

(Però en Kalim i Kilam no la veuen)

KALIM – Potser és hora de fer treballar a aquest ganàpia, no trobes?

KILAM – Fa estona que costa bellugar-lo...

KALIM – És com si tingués mandra, com si li entressin ganes de plegar....

KILAM – Potser un bon cop de garrot.... Però mira, Kalim !....

(veuen la Mort)

KALIM – La mort que ens ve a buscar ! Ai, ai, ai....

(s'inicia una tremenda persecució. Però la Mort atrapa a Kalim, treu una forca i li diu que li ha arribat l'hora, que posi el cap al nus. El pobre Kalim, tremolant de por, no l'encerta. Ho intenta diverses vegades. Farta, la Mort li ensenya com es fa. I en posar el cap a la forca, els dos titelles tiren de la corda, pengen la Mort i s'escapen corrents. El públic aplaudeix enfervorit).

KILAM – Ens hem escapat d'un pèl!

KALIM – Anem a veure el Cíclop !...

(s'amaguen. Surt el Cíclop de dins del volcà)

CICLOP – Ui, s'està fent fosc, a dormir. Aquí s'està ben calentet! És hora de treure'm l'ull de la còrnia i posar-lo sota el llit. Bona nit!

(amaga l'ull i es posa a roncar)

KILAM – Ja el tenim! (agafen l'ull)

KALIM – Ei, Cíclop, ja et pots despertar, s'ha fet de dia!

CICLOP – Ei, com pot ser, tan ràpid,... qui hi ha aquí, ...ep, i el meu ull on és. on és el meu ull!!!...

KILAM – El tenim nosaltres, vell carcamal, i si vols el teu llagrimall, ens hauràs de dir el secret del Gran Viu.

CICLOP – Maleïts! (intenta agafar-los però no els veu) Torneu-me l'ull!

KALIM – El secret a canvi de l'ull!

CICLOP – No el puc dir! És un secret molt ben guardat!

KILAM – El secret si vols l’ull!

CICLOP – Ahhhhh!!! (rabiós...) Us ho diré, però no us servirà de res, perquè és una endevinalla i ningú la sap desxifrar.

KALIM – El secret o l’endevinalla, tant se fa, i et donen l’ull!

CICLOP – Si vols el secret del Gran Viu trobar, obre-li el cap, fica’t a la testa i buida-li el pap.

KILAM - ...Obre-li el cap, fica’t a la testa i buida-li el pap... I això què vol dir?

CICLOP – Doneu-me l’ull!

KALIM – Te’l donarem, però no ens fiem de tu. Com sabem que no ens voldràs atrapar i llançar-nos a dins del volcà? Doncs mira, ja que t’agrada tant l’escalfor, busca’l a dins d’aquest volcà rodó!

(li tirem l’ull dins del volcà)

CICLOPS – Ah, maleïts, me l’heu tirat directe al fons del volcà! Trigaré anys a trobar-lo.....

(Cíclop es llença de cap dins del volcà per buscar el seu ull)

KILAM – Ja, ja, ja... Amb això el tindrem entretingut uns quants milers d’anys.

KALIM – Ja tenim l’endevinalla! Ole, ole!

KILAM – Si, ole, ole, però què significa? En saps alguna cosa?...

KALIM – Ni idea, repassem-ho... Obre-li el cap, fica’t a la testa i buida-li el pap... A què es deu referir?....

KILAM – El secret del Gran Viu... A quin viu li hem d’obrir-li el cap?

KALIM – De viu, aquí, només en tenim un, més mort que viu, però viu malgrat tot...

(miren a Sam)

KILAM – Però no podem obrir-li el cap! Amb el poc que en té, només faltaria que l’acabés de perdre del tot....

KALIM – Però és el que diu l’endevinalla!

KILAM – Sí, és això... no hi ha dubte...

KALIM – I com li podem obrir el cap?

KILAM – Amb un bastó, sempre ho hem fet així!

KALIM - Per començar està bé. Però per arribar-li a buidar el pap...?

KILAM - Doncs ho farem amb una serra, la que fem servir per tallar fustes i construir els decorats.

KALIM – Però abans l’hem d’estabornir...

KILAM – Sí, les coses es fan una darrera l’altra. El garrot!

KALIM – Això! Estàs preparat?

KILAM – Sí, ho estic!

KALIM – Doncs, som-hi, Kilam!

(aixequen el cap de Sam i li fumen cops amb el garrot. En va intenta defensar-se el pobre titellaire a la força. L'estaborneixen.)

KILAM – Bé, ja tenim la primera part feta. Repassem l’endevinalla: Obre-li el cap, fica’t a la testa i buida-li el pap...

KALIM - Li obrim el cap. Tens la serra?

KILAM – Sí, aquí està...

(li serren el cap i li separen la part de dalt.)

KALIM – Ja està, però aquí no hi ha qui s’hi fiqui!

KILAM – Està ple de trastos....

KALIM – Doncs, apa, fem espai, fora trastos!!

(van traient objectes de l’interior del cap de Sam: el seu carnet d’identitat, un passaport, una bombeta fosa, un ganivet, una pistola, una cervesa, uns vells sostenidors de dona, un transistor,....)

(El públic riu pels descosits davant l’atreviment dels dos titelles)

KILAM – Ja hem fet una mica de neteja. Ara diu l’endevinalla: fica’t a la testa...

KALIM – Fiquem-nos a la testa!

KILAM – Ja li hem buidat prou el pap?

KALIM – Això no ho sabrem fins que no siguem a dins.... Va, entra tu primer, Kilam...

KILAM – No tu, Kalim....

(Un dels dos es fica a dins, i l'altre el segueix)

El Secret del Gran Viu.

Estava molt excitat en Manuel en companyia dels seus titelles i marionetes, convertits en el públic d'aquell teatre inversemblant que tenia lloc a la Cambreta, on els dos titelles Kalim i Kilam acabaven de serrar el cap del pobre titellaire i s'havien esmunyit al seu interior.

- Però això és un disbarat!

Així s'expressà en Manuel, tot i que havia de reconèixer que s'ho estava passant pipa, davant l'acció enfollida d'aquella parella de titelles que havia comprat als Encants.

L'Aede, que no perdia d'ull el vell titellaire, digué:

- Aquests dos pioners de l'esperit, ja que així és com els hem de considerar, van aconseguir allò pel qual havien estat enviats a la Terra. Una empresa quasi bé impossible, i gràcies a la seva gran imaginació, van poder superar tots els perills.

- Però quin era aquest objectiu? Què buscaven a l'interior del titellaire?

- Deixem que ens ho acabin d'explicar en Kalim i en Kilam...

Van veure llavors l'escena transformar-se per complet. Allà on abans hi havia el castellet que s'anava convertint en els diferents paisatges de la història, ara de sobte veien una gran roba de cotó roig que s'il·luminava pel darrere i en la que s'insinuaven formes i figures que no podien ser més que l'interior del cos o de l'ànima del pobre Sam. Així ho va deduir en Manuel en veure les siluetes dels dos titelles, Kalim i Kilam, que es passejaven per entre les ombres d'aquell espai fantasmagòric, uns interiors dels que no en sabien res i que els parlaven de profunditats remotes d'aquell humà caigut en desgràcia i ressuscitat com a titellaire.

Les dues ombres pujaren en una mena de barca de Caront, ja que el remer recordava la coneguda silueta del conductor mitològic dels morts, tot i que el significat d'aquella barca els hi era aliè. Sonava una música apagada feta de retalls de somnis i de records, que es confonien i es barrejaven en una sopa sonora de cançons i melodies delmades pel temps. Van creuar per espais complicats i perillosos, dels que eixien arreu figures de monstres, de dimonis amb les seves forques, d'arquitectures truculentes i espantoses, però on hi residien també les figures dels déus antics, els que sempre han acompanyat els humans al llarg de la seva existència. S'endinsaven per unes entranyes arquetípiques de gran profunditat que connectaven amb els focs interiors de la terra, allà on Volcà hi forja armes, ferros i bronzes, i on Plutó guarda les seves joies. Unes

forges que bullien d'una vitalitat eterna i insondable. Van veure com en Kalim i Kilam s'hi anaven endinsant, mentre pel costat emergien figures de déus amb caps de bèsties, temples remots de l'antiguitat i altres presències indefinibles que parlaven d'uns orígens encara més arcaics i primigenis.

Arribaren a un fons insondable d'obscuritats mil·lenàries. I de sobte, es va sentir un crit ferotge, inhumà, un crit que emergí d'un doll d'energia que estripà la roba i tota la visió de les ombres fantasmagòriques on fins llavors s'havien mogut en Kalim i Kilam. I la figura d'un Sam pletòric de força i de vida, els dos braços alçats amb els dos titelles a les mans, va eixir de les robes esquinçades cridant amb aquella nova veu que li havia nascut, la qual era sens dubte la que els dos titelles havien trobat al seu interior recòndit, el secret del Gran Viu, com havien dit en buscar-lo. Van veure la figura del titellaire transfigurada, posseïda per una llum interior, exultant en el seu clam de triomf.

I després de contemplar la figura vitalitzada del titellaire ressuscitat, tota l'escena desaparegué de cop i els dos titelles Kalim i Kilam van tornar a la seva mida normal, dins la Cambreta, mentre els demás titelles, l'Aede i el mateix Manuel esclataven en folls aplaudiments, enardits pel crit frenètic amb el que s'havia acabat la funció.

La Cambreta.

El Poeta va fer un gest imperceptible amb el cap i tots els titelles que s'havien acostat a la Cambreta es van esfumar pel taller. Només els dos petits herois de la història romangueren a un racó, damunt de l'urna on havien viscut els últims anys, immòbils amb els seus rostres de rictus desencaixats.

Va pensar Manuel que hauria de trobar-se en estat de xoc, després dels despropòsits viscuts i la incapacitat de comprendre res. I tanmateix, no ho estava, fins i tot al contrari, se sentia eufòric i una curiosa clarividència el posseïa, com si el fet de que uns ninots de fusta es posessin a parlar, a pensar i a transformar l'espai amb imatges que sortien del no-res, fos una realitat tan lògica com l'ou i tot la pesca que se'n derivava.

I va saber Manuel que allà a la Cambreta s'havien precipitat uns misteris difícils d'explicar però que tenien una raó clara, una d'aquestes raons que s'entenen sense entendre, que és una de les maneres que tenim els humans d'entendre les coses, amb la major de les tranquil·litats i sense entendre ni un borrall.

Sobre la qüestió de qui havia posat l'ou, no tenia dubtes al respecte: l'havia posat ell i l'havien posat els titelles, en un d'aquests creuaments que ocorren a vegades, poques, això sí, en els que determinades densitats acaben per quallar i precipitar-se mútuament, com certs gasos que en trobar-se creen substàncies noves, només que aquí la substància creada tenia la forma d'un ou. Va pensar Manuel que era normal aquesta irrupció de l'ou, quan feia tant de temps que es movia per entre les inacostumades ficcions dels titelles, en ser aquests els escenaris naturals on neixen i viuen aquests éssers diabòlics, amb uns orígens que només tenien explicació si es situen en els seus paisatges, carregats de misteris i de sorpreses.

Des de sempre sospitava Manuel que aquella aventura amb els titelles començada feia tants anys, tenia punts i aparts, moments claus de canvi que donaven sentit a la successió dels esdeveniments, a les dècades ininterrompudes de feina al taller on realitat i ficció es confonien, i del que la Cambreta era el seu pinyol màgic. Potser la Cambreta havia posat l'ou, en ser aquella habitació una mena d'ànima seva, poblada per tots els personatges que havien nascut de la seva imaginació.

Una altra certesa va ser saber que a partir d'aquell moment, s'hauria d'espavilar sol. Potser aquella era la significació profunda de l'ou. Sentia que tot això dels titelles havia quedat enrere i que l'ou era un imperatiu i un punt i apart, una mena de mandat que venia de la seva pròpia persona: un imperatiu que tenia a veure amb aquesta capacitat d'imaginar i de crear que li havien ensenyat els titelles, arribats de móns llunyans segons deien. L'ou havia deixat un forat que connectava la Terra amb aquests móns,

un forat prim com una agulla, que de fet havia desaparegut en trencar-se la closca, però que romania invisible i actiu, com ell sabia molt bé amb una seguretat absoluta.

Va mirar enlaire i va veure més enllà del sostre de la Cambreta. La seva vista s'enfilà en unes verticals que eren unes línies que es movien incertes, esperant la mà que les situés en una direcció o en una altra. Allà on posava l'ull, naixien línies d'aquesta mena, rectes però amb ganes de corbar-se vers on volgués.

Marejat i espantat per aquella visió, s'adonà que l'Aede el contemplava impertèrrit, amb els seus ulls de vidre d'una profunditat insondable.

- S'ha acabat el bròquil, Manuel. Segur que ho has entès tot molt bé. Sàpigues que encara que desapareguem, ens tindràs al teu costat. No ens podem escapar. Els teus punts de fuga són els nostres llocs de trobada. El que importa és la mirada. Nosaltres vivim en la teva i només en la teva ens trobarem. Ara som lliures, però depenem de la teva capacitat d'aixecar bastides. Per això hem ajudat a posar l'ou.

- I Sam?

- Va ser un intent fallit. Impossible aguantar aquella energia que en Kalim i Kilam li van despertar. Hem de ser més cauts, no ens podem saltar les lleis terràquies de la generació tan a la torera, Manuel.

- Però quin era el Secret del Gran Viu?

- Sàpigues, Manuel, que tots els humans, malgrat la degeneració de la que sou objecte, guardeu a les profunditats dels vostres éssers el record d'aquells primers titelles pels quals havíeu estat creats, dotats d'unes energies insondables, capaços de convertir en realitat la imaginació i de vèncer la Mort. En Kalim i Kilam van trobar el record d'aquells primers titelles. Però en Sam no era la persona adequada. Tanta força el va matar.

Encengué la pipa i l'Aede, seguit d'en Kalim i d'en Kilam, va sortir de la Cambreta, buit ara de marionetes.